

DAIŲ FRAGMENTIŠKUMO REFLEKSIJA LIETUVIŲ FOLKLORISTIKOJE

JURGITA ŪSAITYTĖ

Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas

Straipsnio objektas – dainų tekstų fragmentiškumo, jų turinio sudedamųjų dalių aprašymo ir nagrinėjimo tendencijos lietuvių dainotyroje.

Darbo tikslas – apžvelgti lietuvių liaudies dainų tyrinėjimus, kuriuose paliečiamas tekstų fragmentiškumo, taip pat sandaros klausimas, bei išryškinti bendresnius šių tyrimų aspektus. Jau gana seniai pastebėta, kad liaudies dainoms būdingas vaizdavimo nenuoseklumas, šuoliškumas. Ši ryški dainų ypatybė folkloristų studijose dažniausiai įvardijama kaip fragmentiškumas. Straipsnyje siekiama pateikti mokslo darbų, įvairiais aspektais aktualinančių dainų sandarą ar jų fragmentinį pobūdį, istoriografinę apžvalgą; priminti, kada lietuvių dainologijoje pradėtas reflektuoti liaudies dainų nepastovumas; pasvarstyti, kurie bendrieji liaudies dainų požymiai skatino tyrinėtojus diskutuoti dėl folklorinio teksto dalumo; pasiaiškinti, kuo motyvuojamas dainų tekstų segmentavimas; išryškinti dainos įvairius segmentus apibrėžiančių terminų vartosenos ypatumus.

Pasitelkus aprašomąjį metodą, pristatomi lietuvių folkloristų tyrinėjimai, nagrinėjantys dainų sandaros, kompozicijos klausimus, iškeliantys fragmentiškumą kaip būdingą, objektyvų dainų bruožą. Atsižvelgiant į tai, jog dalyje monografių, studijų bei straipsnių apie dainų sandarą tik teužsimenama, klausimui nesuteikiant problemos statuso ir jo nuosekliau neanalizuojant, tenka, sekant autorių minčių eigą, interpretuoti jų nuostatas.

Žodžiai raktai: daina, fragmentiškumas, fragmentas, dainos sandara, struktūra, struktūrinė analizė.

Pasigilinę į lietuvių liaudies dainų tyrimų istoriją, pastabų dėl dainų kompozicijos ar turinio nenuoseklumo rasime jau XIX a. šaltiniuose. Nenuostabu, kad pirmieji, atkreipę dėmesį į kūrinių nepastovumą, t. y. į smulkesnius ar ryškesnius dainų variantų teksto pokyčius, buvo lietuviškų dainų rinkėjai ir leidėjai. Antai Liudvikas Rėza 1826 m. laiške Johannui Wolfgangui Goethe'ui rašo pastebėjęs, kad skiriasi tos pačios dainos variantų ilgumas, o variantai gali nesutapti tik kai kuriais žodžiais ar net pavieniais posmais. Mūsų dėmesio verta ir L. Rėzos pastaba apie kontaminuotus tekstus, kuriuose „dvi dainos susiliejusios į vieną, esant panašiam metrai ar turiniui“¹. Tikėtina, jog XIX a. pradžioje tarp L. Rėzai ir rankas pakliuvusių dainų santykinis kontaminuotų tekstų kiekis turėjęs būti nemenkas, kad paskatintų šį reiškinį išskirti ir apibendrinti. Taigi laiške žymiajam vokiečių rašytojui L. Rėza, labiau

akcentuodamas varijavimą, kontaminavimą ir improvizacinį pradą, netiesiogiai prabilo ir apie dainų fragmentiškumą, iškeldamas jų komponavimo atvejus: paskirų posmų ar savarankiškų dainų jungimą. 1880 m. Jonas Juška, leisdamas brolio Antano užrašytas dainas, taip pat atkreipė skaitytojų dėmesį į dainų varijavimą, t. y. ilgėjimo, trumpėjimo, jungimo, improvizacijos, atvejus. Tokio tekstų nepastovumo priežastimi jis laikė specifinę tautosakos gyvavimo formą – žodinę sklaidą: „Žinoma, dainuojantieji žmonės, išmokdami dainas ir jų balsus iš žodžių kits nuo kita, o ne iš raštu, ir dainuodami iš atminties, vieni užmiršta, ką išmoku nuo kitu, o kiti sava prideda ne tik žodžius, bet ir cielus posmus; kartais gi, padainavus vieną dainą, neparstojant, dainuoja vieną ir kitą posmą iš kitos dainos, kuri jiems tinka“². Ten pat J. Juška samprotauja apie pirmąją, originalią dainos variantą. Tiesa, J. Juška, kitaip nei Jonas Balys, jau XX a. ketvirtajame dešimtmetyje plėtojęs šią mintį, nenuėina dainų rekonstravimo keliu. Svarstyti apie dainų „pirmąją celiybę“ „Lietuviškų dainų“ leidėjų greičiausiai bus paskutinę amžininkų komentarai dėl liaudies dainų turinio nenuoseklumo. Štai kaip J. Juška apibendrino savo meto dainų vertintojų mintis: „‘Atsiranda nemaž dainų, kurios netur pirmąsios sava celiybės, o nekuriose dainose nėra vienybės mislies: pradžia apie vieną daiktą, vidurys gi ir pabaiga apie kitą’; saka, kad ‘tai ne vienos dainos esą dalys’“³. Šis komentaras rodytų, kad išsimokslinusi, su liaudies tradicine kūryba susipažinusi XIX a. Lietuvos visuomenės dalis ne tik buvo atkreipusi dėmesį į klasikinių dainų kompozicijos ir sandaros ypatumus, bet ir svarstė „vienybės mislies“ nebuvimo priežastis, reflektavo dainų istorinės raidos klausimus.

L. Rėza ir J. Juška, atrodo, bus pirmieji, kurie fiksavo ir aktualino dainų fragmentiškumą. Pažymėtina, kad jų išsakytos pastabos buvo pakartotos, tiesa, labiau išplėtotai ir argumentuotai, jau gerokai vėliau – XX a. tautosakos tyrinėjimuose.

Taigi problemiščiau apie dainų fragmentiškumą vėl prabylama nuo XX a. trečiojo dešimtmečio vidurio, kai liaudies dainų poetikos, meninės organizacijos ir kiti esminiai specifiniai tautosakos požymiai tapo besiformuojančios lietuvių folkloristikos objektu. Teksto fragmentiškumas tampa vienu iš tautosakos tyrimo aspektų ar bent jau svarbesniu akcentu, kai prabylama apie dainų formą ir raišką. Čia pirmiausia minėtini net keli reikšmingi Balio Sruogos darbai: studija „Dainų poetikos etiudai“, recenzija „Dainavos krašto liaudies dainos“ ir įvada „Lietuvių liaudies dainų rinktinės“⁴ skyriams. Maždaug dešimtmečiu vėliau rašytose J. Balio studijose išryškėjo šio mokslininko nuostatos dėl dainų fragmentiškumo. Samprotavimų šia tema randame dviejuose jo tyrinėjimuose: „Nuo žirgo kritęs bernelis: vienos liaudies dainos nagrinėjimas“ ir „Lietuvių liaudies baladės: motyvų apžvalga ir palyginimai“, taip pat vėliau, jau Jungtinėse Valstijose paskelbtų „Lietuvių dainų Amerikoje“⁵ įvaduose.

Sugretinę dviejų panašiu metu rašiusių mokslininkų įžvalgas pastebėsime, kad B. Sruogos požiūris dėl liaudies dainų fragmentiškumo dažniausiai atsiskleidžia kondensuotuose, teoriškuose apibendrinimuose, o J. Balio nuostatos išryškėja nuoseklaus nagrinėjimo metu. Tiek B. Sruoga, tiek J. Balys pabrėžė, kad dainos tekstas nėra vientisas ir pastovus, o sudėtas iš atskirų dalių. Pasak B. Sruogos, gyvojoje tradicijoje iš viso nerastume dainų su pastoviu tekstu. Toks nepastovumas, arba variavimas, pasireiškia kelių dainų atskirų vietų sujungimu ir įvairiais pagražini-

mais⁶. Ypač senosioms, B. Sruogos žodžiais, natūralinėms dainoms būdingas teksto nenuoseklumas, šuoliškumas, kuris pasireiškia loginio ryšio tarp atskirų vaizdų stoka⁷. Beje, ir dauguma vėlesnių tyrinėtojų fragmentiškumą pirmiausia laiko senųjų lyrinio stiliaus dainų ypatybe, sykiu pabrėždami, jog siužetinėms (pasakojamosioms) ir naujoviškoms dainoms būdingas didesnis turinio nuoseklumas ir stipresni siužetiniai metmenys.

Abu mokslininkai svarstė ir liaudies dainų fragmentiškumo priežastis. Antai B. Sruoga neabejojo, kad dainų turinio nenuoseklumą lėmė dainininkų improvizavimas ir tautosakos sakininė gyvavimo forma⁸, ir teigė, esą patiems lietuviams šitoks jų dainų „laikų ir veiksmų mišinys yra savaime suprantamas ir nesukelia jokių abejonių“⁹. „Dainų poetikos etiuduose“ B. Sruoga susimąsto, kas sieja „vienumu bei nuosaikumu“ nepasižyminčių dainų vaizdus į darnų vientisą kūrinį, ir iškelia vienijančios jėgos, pirmapradžio impulso, jungiančio „atskirus kontūrus“ (t. y. vaizdus ir motyvus), idėją¹⁰.

Skirtingai nei B. Sruoga, vertinęs dainų fragmentiškumą kaip objektyvią duotybę ir jame išvelgęs liaudies lyrikos žavesį ir ypatumą, J. Balys fragmentiškumą laikė dainų istorinės raidos neigiama pasekme. Toks jo požiūris ypač išryškėja dainos apie nuo žirgo kritusį bernelį tyrinėjime. Sugretinęs jam prieinamas šios dainos atmainas, J. Balys daro išvadą, kad „kuo arčiau į mūsų dienas, tuo labiau fragmentiški ir sužaloti variantai“¹¹. Jo pozicija dėl dainų nenuoseklumo gana kategoriška: fragmentiškas tekstas yra tarsi „sužalotas“, nutolęs nuo „pirmykštės“, originalios formos¹². Varianto artimumą „pirmykštei“ formai, pasak J. Balio, pirmiausia rodo loginių ryšių tarp atskirų dainos dalių stiprumas. Taigi dainų fragmentiškumą mokslininkas laiko tautosakos istorinės raidos rezultatu. 1935 m. skelbtame minėtos dainos tyrinėjime J. Balys remiasi suomių mokyklos atstovų nuostata, esą tautosakos kūrinio variantai plito erdvėje ir laike, patirdami įvairius pokyčius, t. y. degraduodami, praradami turinio vientisumą ir siužeto nuoseklumą. Šią teoriją tyrinėtojas grindžia minėtos karinės-istorinės dainos (jo priskirtos baladės žanrui) variantų analize, kurios rezultatas – rekonstruotas pirmykštis dainos pavidalas¹³.

Dar nepalankesnės nuomonės apie liaudies dainos variantų vertę buvo Liudas Gira. Jo įsitikinimu, vieną tikrąjį kūrėją turėjusiai dainai (ją jis vadina originalu, pirmavaizdžiu) būdingas „nuosaikus ir tiksliausias vieningumas“, „nuostabus lyties darnumas“¹⁴, o kolektyvas tegali kurti variantus – iškraipytas, sudarkytas, apkarpytas kopijas, kurios tėra „jų pirmavaizdžio šaipokraipa – parodija“¹⁵.

Fragmentiškumas, kaip objektyvi dainų ypatybė, pristatomas tarpukario lietuvių literatūros vadovėliuose. Pažymėsime, kad jų autoriai Zigmantas Kuzmickis ir Motiejus Miškinis, vertindami liaudies dainų sandaros ypatumus, buvo artimesni B. Sruogos pozicijai. Antai Z. Kuzmickis pabrėžė, jog „fragmentariškumas yra charakteringas lietuviškajai dainai“, ir pateikė dviejų dainų analizę, iliustruodamas, kad jos turi „panašių posmų fragmentų“, o varijavimas dainuojamajai tautosakai yra įprastas reiškinys¹⁶. Panašių pastebėjimų randame ir M. Miškinio parengtame vadovėlyje. Dainų siužeto nuoseklumo ir nenuoseklumo apraiškas autorius atskleidžia analizuodamas rekrutų dainą. Aptaręs jos turinį, M. Miškinis teigia, kad jo nuoseklumas rodo dainą

esant vėlyvos kilmės, nes „senesnės dainos tokio nuoseklumo nemėgsta ir operuoja atskirais palaidais vaizdais, staigiais šuoliais pereina nuo vieno dalyko prie kito“¹⁷.

XX a. viduryje istorinėms aplinkybėms nulėmus tautosakos tyrinėjimų sąstinę, jie suintensyvėjo tik amžiaus antrojoje pusėje. Tuo metu pasirodė fundamentalių dainų žanrų ir poetinių tekstų meninio organizavimo principų studijos. Jose neišvengiamai vis dažniau vienu ar kitu aspektu buvo kalbama ir apie sandarą. Jadvyga Čiurlionytė „Lietuvių liaudies dainų“ rinktinės įvadiniam straipsnyje užsiminė apie dainų kompozicinį susiskaldymą, fragmentiškumą ir naujų dainų susidarymą kontaminacijos būdu¹⁸. Danutė Krištopaitė, dėmesingai ištyrusi senųjų karinių-istorinių dainų variantus, kai kuriais atvejais pasigilino ir į ryšio tarp atskirų dainos epizodų stiprumą ir jų autonomiškumą, t. y. fragmento gebėjimą gyvuoti kaip savarankiška daina¹⁹. Dainų fragmentiškumo tyrinėjimų kontekste išskirtinas Pranės Jokimaitienės straipsnis „Kaip kuriama daina“. Jame tautosakininkė įtaigiai ir išsamiai pademonstravo lyrinių dainų turinio nenuoseklumą. Gretindama pasakojamojo pobūdžio ir lyrinės dainas, tyrinėtoja pabrėžė nevienodą siužeto vaidmenį jose. Lyrinėse dainose, kurių siužetiniai rėmai nėra pastovūs, motyvai esti ypač lengvai pergrupuojami, keičiami naujais²⁰. Kita vertus, net ir ryškesne įvykių seka išsiskiriančiose dainose linkstama varijuoti – praleisti, keisti, prijungti šalutinius motyvus, išlaikant pagrindinius siužetą formuojančius epizodus²¹. Kitos tyrinėtojos – Bronės Kazlauskienės samprata dainos sudedamųjų dalių atžvilgiu išryškėja jos studijoje „Vestuvinių lietuvių liaudies dainų klasifikavimas“ iš nuoseklios ir preciziškos vestuvinių dainų variantų analizės. Siekdama panagrinėti, kaip pasireiškia improvizacija ir varijavimas dainos tipe, B. Kazlauskienė išskiria įvairios apimties fragmentus, lemiančius variantų turinio skirtynes, parodo, kokios tradicinių motyvų kombinacijos sukuriamos varijuojant vieną dainą²². Šitoks analizės būdas leido tautosakininkei išryškinti tam tikrą kiekį stereotipinių komponentų ir savo ruožtu konstatuoti jų kompozicines bei semantines funkcijas. Dainų siužeto šuoliškumą, fragmentiškumą, turinio nenuoseklumą kaip įvairių žanrų dainų būdingą bruožą nurodo ir Leonardas Sauka²³. Jam pavyko, vaizdžiai tariant, reabilituoti fragmentiškumą kaip dainų stiliaus savybę, naujai ją įvertinti ir suteikti privalumo statusą. Pasak L. Saukos, „šuoliškumas yra meninis pranašumas, suteikiantis daugiau galimybių lyriniam vaizdavimui“²⁴. Tyrinėdamas vestuvių dainas, mokslininkas domėjosi ir dainos paskirų epizodų sąryšiu. Jis teigė, jog atskirus epizodus kūrinyje neretai vienija tik bendra nuotaika, mintis ir melodija²⁵.

Taigi, reziumuodami pirmiau minėtų tyrinėtojų mintis, pastebėsime, kad dainų fragmentiškumas suvokiamas ir nusakomas kaip turinio nenuoseklumas, šuoliškumas, teksto varijavimas, improvizavimas, epizodiškumas ar susiskaidymas. Pripažinus lietuvių dainų fragmentišką pobūdį, linkstama svarstyti jį nulėmusias priežastis, pateikiamas šio reiškinio vertinimas. Pabrėžtina, jog konkrečių tekstų analizės atvejais (pvz., J. Balio, B. Sruogos, B. Kazlauskienės studijose) jau einama atskirų dainos teksto segmentų išskyrimo link.

Kažin ar suklystume teigdami, kad liaudies lyrinių kūrinių fragmentiškumo reflektavimas, arba motyvikos tyrinėjimai, lietuvių tautosakos moksle iš dalies lėmė dainų klasifikacinės sistemos kūrimą. Žinoma, mėginimų vienaip ar kitaip grupuoti

dainas esama jau ir XIX a. – juos iliustruotų pirmosios lietuvių dainų publikacijos. Mums vis dėlto rūpėtų ne pati dainų klasifikavimo tradicija, o tai, ar dainų sandaros pažinimas padėjo spręsti jų sisteminimo uždavinius. Apžvelgiant fragmentiškumo tyrinėjimo diskursą kaip tik šiuo aspektu, derėtų dar kartą atidžiau stabtelėti prie B. Sruogos tautosakinių studijų. Šio mokslininko išvalgos ir numatytos tolesnių tyrimų gairės imponuoja problemišku ir aktualumu žvelgiant ne tik iš XX a. pirmosios pusės mokslo pozicijų. Savo tyrinėjimuose šia linkme pasukusiems folkloristams pirmiausia prirėkė nustatyti pakankamai aiškų, apčiuopiamą, realų kriterijų – teksto konstantą. Taigi B. Sruoga tokio kriterijaus ieškojo pačioje dainoje, kurią, kaip minėta, manė esant sudėtą iš atskirų motyvų. Dar 1925 m. publikuotoje „Dainavos krašto šalies dainų“ recenzijoje jis iškelia pavienių motyvų komentavimo idėją. Visus dainų leidinius, B. Sruogos įsitikinimu, turėtų lydėti nuorodos, kuriose pateikti ni svarbiausių, įdomiausių motyvų ar poetinių formulių atitikmenys kituose lietuviškuose leidiniuose*. Šitaip, esant reikalui, kiekvienas besidomintis dainomis galėtų greičiau surasti ir palyginti jam aktualius motyvus**. Tiesa, kol kas B. Sruoga, kaip ir dauguma kitų, taip pat ir šių dienų tyrinėtojų, rūpimą fragmentą išskiria, sakytume, intuityviai. Nors, žvelgiant iš šių dienų folkloristikos pozicijų, tokiai motyvų „atrankai“ ir vertinimui stokoja mokslinio objektyvumo, darosi įdomu, koku gi keliu būtų pasukusi dainų mokslinio komentavimo tradicija, o plačiau – ir dainų sandaros tyrinėjimai, jei jau XX a. pirmosios pusės dainų rinkiniuose būtų įsigalėję atskirų motyvų bibliografiniai komentarai ir sukurta tokio pobūdžio rodyklių užuomazgos.

Jau platesniu aspektu, t. y. siejant su pačių dainų klasifikavimo problema, teksto daugiatiškumo ir vaizdinės / motyvinės sandaros klausimas nagrinėjamas vėlesniame B. Sruogos darbe – „Lietuvių liaudies dainų rinktinėje“***. Klasifikacija B. Sruogai pirmiausia esanti reikalinga norint visuomenę supažindinti su dainų

* Šis pageidavimas iš dalies ryškina paties B. Sruogos mokslinius interesus ir jo santykį su dainos tekstu. Kaip matyti iš folklorinių studijų, jis daug dėmesio skyrė kaip tik dainų fragmentų ir poetinių priemonių semantikai ir poetinėms funkcijoms tirti. Daugiau domėjęsis apeiginę ir mitinę potekstę išlaikiusiomis dainomis ar jų epizodais, B. Sruoga visų dainų kontekste juos laiko vertesniais dėmesio, išskirdamas iš kitų, tarsi neutralių, buitiškų dainų situacijų, plg.: „...ne gi kiekviena daina, ne kiekvienas motyvas ar formula reikalingi tų bibliografinių komentarų! Kalba eina ne apie paprastąsias berniokiškai mergiškas dainas, bet apie ypatinguosius motyvus ar simbolius ar kurias kitas įžymesnes savybes, kurių atskiruose rinkiniuose ne taip jau daug pasitaiko“ (*Balys Sruoga*. Raštai, t. 9: Tautosakos studijos, 1921–1947, kn. 1. Vilnius, 2004, p. 244).

** Dainų katalogo poreikį, taip pat motyvuodamas šaltinių prieinamumą, pabrėžė ir J. Balys. Jis apgailestavo, kad tyrinėjime „Nuo žirgo kritęs bernelis“ galėjęs pasinaudoti tik spausdintais šaltiniais, nes „daug gausingesnė rankraštinė medžiaga lieka sunkiai prieinama, kol mūsų dainos nesukatalogizuotos pagal motyvus“ (Dr. J. Balys. Nuo žirgo kritęs bernelis: vienos liaudies dainos nagrinėjimas. – Tautosakos darbai, [t.] 1. Kaunas, 1935, p. 167). Čia derėtų atkreipti dėmesį, kad J. Balys *motyvu* nuosekliai vadina dainos pagrindinę siužetinę liniją, pastoviausią kūrinio dalį.

*** Apie dainų klasifikacijos būtinumą B. Sruoga rašė ir „Dainavos krašto liaudies dainų“ recenzijoje: „Suprantamas daiktas, mūsų dainas klasifikuoti ar paduoti dainų rinkinio turinys yra labai sunkus uždavinys, labai sunku tiksliai nustatyti klasifikacijos pagrindas ir klasifikacija išlaikyti. Tautosakos rinkiniuose yra naudojama ne viena klasifikacijos sistema. Tegu gi jos visos nėra tobulos ar tikslios, tačiau vis tikta geriau davus kad ir netobulą daiktą, negu nieko neduoti“ (*Balys Sruoga*. Min. veik., t. 9, p. 244).

medžiaga. Manydamas, jog lietuvių dainų klasifikavimui netinka apeiginis pagrindas ir literatūrai įprastas skirstymas į lyrinę, epinę ir draminę kūrybą, jis mėgino ieškoti kito esminio požymio. Juo galėtų būti „vyraujantis“, „pagrindinis“ motyvas (minimame darbe konkrečiau jis nenusakytas). Tikėtina, kad šitaip B. Sruoga mėgino išskirti ryškiausius turinio ir raiškos atžvilgiu teksto segmentus. Vis dėlto ir pats tyrinėtojas iš karto pastebi klasifikavimo tokiu pagrindu ribotumą, nevaisingumą: „Lemiamas lietuvių liaudies dainų daugumas nesitenkina vienu pagrindiniu motyvu. Jei kai kuriose dainose pagrindinis motyvas yra aiškus, tai kitose jis yra visiškai neaiškus“²⁶. B. Sruogos ieškojimus kaip tik ir pastebime dainų rinktinėje, kurioje jis pabandęs atrasti tinkamiausią sisteminimo matą: svarbiausiu grupavimo principu pasirinkęs temą, dešimties teminių skyrių viduje jis, tarsi ieškodamas optimalaus aiškumo, dar pasitelkia funkcinį bei tipologinį kriterijų²⁷.

Nors, ieškodamas dainų grupavimo pagrindo, B. Sruoga siekė pirmiausia taisyklių tikslų – sukurti „supažindinimo priemonę“, šiuose jo svarstymuose dainų klasifikacijos uždavinys, be kita ko, glaudžiai susietas su dainos motyvinės / vaizdinės sandaros pažinimu, bus bene pirmą kartą įtrauktas į probleminį folkloristikos diskursą.

Pagrindiniai lietuvių liaudies dainų klasifikavimo principai galiausiai buvo nustatyti šeštajame dešimtmetyje, tada pradėtas kurti ir Lietuvių liaudies dainų tekstų katalogas²⁸. Pažymėtina, jog Katalogo rengėjams, nustatinėjusiems šios sistemos vienetus – dainų tipus, versijas ir variantų grupes, – taip pat teko atskleisti ir pademonstruoti dainos skaidumo galimybes. Pasak B. Kazlauskienės, dirbusios prie Lietuvių liaudies dainų katalogo kūrimo ištakų, nepaisant akivaizdaus dainų fragmentiškumo, vieną dainos tipą sudarančių variantų motyvinio margumo, dainos tipo savitumą ir autonomiškumą lemia vidurinė dainos dalis: „Tai lyg dainos kamienas, kuriame išreikštas pagrindinis turinys“²⁹. Dainos „kamienui“ būdingas vaizdo ir turinio vientisumas ir palyginti neesminis varijavimas. Labiausiai varijuoja, yra nepastovus tas dainiškosios medžiagos masyvas, kurį sudaro kiti, tarsi šalutiniai teksto komponentai, nelemiantys dainos išskirtinumo. Pagrindiniai dainos, kaip tipo, savitumą ir savarankiškumą lemiantys epizodai ir kiti, nepastovūs, dainos turinio iš esmės nekeičiantys ir tiksliau neapibrėžiami teksto epizodai Katalogo sudarytojų nustatomi gretinant visus dainos variantus³⁰.

Šiuolaikiniams dainų tyrinėtojams, tvarkantiems dainų masyvą, sisteminantiems ir komentuojantiems tekstus, tam tikrais darbo etapais taip pat praverčia tekstų fragmentavimo (daugiausia pasitelkiant lyginamąjį ar statistinį metodą) įgūdžiai. Ir nors atskiras dainos fragmentas lietuvių dainologijoje netapo klasifikavimo pagrindu³¹, neatmestina ir Lietuvių liaudies dainų motyvų sąvado idėja. Pavyzdžiu galėtų būti Lietuvių laidotuvių raudų tekstų motyvų sąvado projektas, parengtas etnomuzikologės Aušros Žičkienės ir teigiamai įvertintas Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto Dainyno skyriaus mokslininkų*.

* Tyrinėsiانčius dainų motyviką ir sandarą galėtų sudominti XX a. penktajame dešimtmetyje Bronės Kazlauskienės ir Margaritos Vymerytės parengtas „Lietuvių liaudies dainų motyvų katalogo“ rankraštis, saugomas Lietuvių literatūros ir tautosakos institute, Dainyno skyriuje.

Dainų fragmentiškumo tyrinėjimų kontekste norom nenorom atkreipiamas dėmesys į sąvokų, kuriomis įvardijami mokslinės analizės metu išskiriami teksto fragmentai, įvairovę ir vartoseną. Nepaisant pasirinkto tyrinėjimo aspekto, be tokių sąvokų dainologai išsiverčia retai. Greičiausiai kaip tik dėl to, kad lietuvių folkloristikoje nebuvo iš esmės diskutuojama dėl dainų sandaros, nenusistovėjo ir terminija įvairaus pobūdžio segmentams pavadinti. Sąvokų gausumas ir jų turinio neapibrėžtumas daugeliu atvejų proporcingai atitinka tyrinėjimuose išskiriamų, cituojamų, analizuojamų tekstų fragmentų įvairovę. Žinoma, tokia terminų painiava kiek sunkina pastangas pasekti dainų fragmentiškumo refleksiją lietuvių folkloristikoje. Nors ir suvokdami fragmentinę dainų sandarą, tyrinėtojai beveik nesigilino į išskiriamų fragmentų pobūdį, jų vidinę struktūrą, tipologiją, nediskutavo dėl terminų turinio, nebent tik aptardavo terminų sinonimiją, glaustai apžvelgdavo jų vartosenos atvejus³². Vis dėlto reikia pažymėti, kad dažnam folkloristui būdinga savita fragmentiškumą nusakančių terminų vartojimo maniera. Pastebima, jog teksto elementą įvardijančių sąvokų pasirinkimą lemia pirmiausia tyrimo tikslai ir metodai. Antai labiau į dainų prasmės aspektą besigilinantys tyrinėtojai linkę vartoti *motyvo*, *formulės* sąvokas. Be to, mažesnis dėmesys raiškai, formaliajai teksto pusei neretai skatina ir laisvesnę terminų vartoseną, tad, be motyvo ir formulės, sinonimiškai imamos taikyti *vaizdo*, *įvaizdžio*, *situacijos*, *epizodo*, *posmo* sąvokos. Pavyzdžiui, B. Sruogos dainų studijose *motyvas* minimas dažnai. Motyvu jis vadina įvairius fragmentus, kuriems būdingas temos vientisumas arba siužetiškumas³³. *Formulės* terminas jo taikomas ryškesne turinio ir raiškos stereotipija išsiskiriantiems dainų fragmentams³⁴. „Lietuvių tautosakos apybraižos“ autoriai, aptardami dainų tematikos ir atskirų jų epizodų turinį, renkasi *motyvo*, rečiau – *vaizdo* ir *vaizdinio* sąvokas. Apskritai šiuolaikinėje folkloristikoje, ypač dainų tyrinėjimuose, pastebima laisva, neregamentuota terminų vartoseną. O kai kuriems dainologams pavyksta atskleisti fragmentišką dainos sandarą, komentuoti ir analizuoti atskirus vaizdus net ir nevartojant fragmentą apibrėžiančių sąvokų³⁵.

Tačiau tada, kai tyrinėtojas siekia išryškinti dainos tipo sandaros ypatumus, ieškoma tikslesnių apibūdinimų. Dainos variantų lyginimas ir sudaro progą nustatyti koreliaciją tarp turinio ir formos požiūriu nevienalyčių teksto komponentų. Antai J. Balio studijose *motyvas* atstoja siužeto sąvoką, be to, dar yra tapatinamas su dainos pagrindu, pagrindine tema. Taip folkloristo apibrėžiamą motyvą sudarą *epizodai* – smulkesni teminiai komponentai³⁶. D. Krištopaitė monografijoje „Lietuvių liaudies karinės-istorinės dainos“ irgi nuosekliai laikosi sąvokų „pavaldumo“: dainos *siužetas* susideda iš *epizodų*, o šie – iš *motyvų*³⁷. Epizodu ji įvardija siužeto užuomazgų turintį dainos fragmentą, o motyvu – mažesnės apimties stereotipinį vaizdą. B. Kazlauskienė sąlygiškai išskiriamas dainos dalis – pradžią ir pabaigą – taip pat pabrėžė esant mozaikiškas, sudėtas iš įvairių *motyvų*³⁸.

Tais atvejais, kada siekiama dainos epizodą „įrėminti“, nustatyti pradžią ir pabaigą, apčiuopti gyvąjį, žodinėje tradicijoje funkcionuojantį, pulsuojantį jo pavida-lą, sąmoningai ieškoma kitų, labiau formalųjų aspektą pabrėžiančių sąvokų. Jomis nurodoma konkreti fragmento, kaip dalies, vieta kūrinyje – visumoje, pavyzdžiui:

įvadas (įžanga) į dainą / dainos pradžia; pagrindinė daina / dainos pagrindas / vidurinė dainos dalis; dainos pabaiga. Vis dėlto šiems iš pirmo žvilgsnio gana formaliems apibūdinimams taip pat stinga apibrėžtumo. Dainos skaidymas į tris kompozicines dalis labiausiai esti pagrįstas analizuojant vieno dainos tipo varijavimo tendencijas, tiriant kūrinio raidą, aprašant dainų tipologiją, sisteminimo galimybes. Tokio pobūdžio terminų vartoseną iš esmės ribojasi dainų klasifikavimo problemoms skirtais tyrinėjimais. Tuo tarpu daugelio folkloristų mėgstamesnės kitos – bendresnio pobūdžio, sakytume, aptakesnės sąvokos*.

Sąvokų vartosenos apibrėžtumu ir tikslumu pirmiausia pasižymi tyrinėtojų, folkloro žanrų analizei taikančių struktūrinį metodą, darbai. Terminų pasirinkimas ir jo definicija neišvengiamai susiję su pačiu teksto segmentavimo procesu. Juk tekstą sudarančių elementų išskyrimas, jų vidinės struktūros aprašymas, tarpusavio ryšių įvardijimas, pasikartojančių segmentų tipų nustatymas jau galėtų būti laikomi mėginimu padėti dainų struktūrinės analizės pagrindus. Tuo tarpu aiškesnės pozicijos dėl dainų segmentų prigimties nebuvimas dainų sandaros klausimą uždaro empirikos lygmenyje. Prie to dar prisideda iki šių dienų gyva nuostata, esą dainos – lyrinio pobūdžio kūriniai – pernelyg nepavaldi medžiaga, kad būtų galima taikyti struktūrinius tyrimo metodus. Dainų fragmentai būdavo ir vis dar yra išskiriami labiau atsižvelgiant į jų teminį vientisumą ir stereotipijos, formuliškumo žymę. Daugumai folkloristų dainos segmentavimas tėra pagalbinė priemonė, leidžianti, optimaliai apsiribojus analizuojamos medžiagos apimtį, lyginti tik pačius fragmentus, tirti jų prasmes. Beje, panašios dainų fragmentavimo tendencijos ryškios ir pastarojo dešimtmečio dainų tyrinėjimuose. Tuo tarpu mokslinėje literatūroje teigiama, kad struktūros elementais laikytinos ne bet kurios dalys, o tik tos, kurių tarpusavio ryšys kuria visumą – konkrečių tekstų siužetus. Be kita ko, tokius struktūros elementus turėtų sieti panašūs požymiai³⁹.

Galėtume tikėtis, kad jau bene šimtmetį trunkanti lietuvių dainų fragmentiško mokslinė refleksija turėjo paskatinti ir lietuvių liaudies dainų sandaros – aprašymo pagal struktūrines dalis – studijas. Ir vis dėlto, turint omenyje šios krypties tyrinėjimų neišsamumą, pagrindine prielaida, inicijavusia „tikruosius“ dainų struktūros tyrimus Lietuvoje, laikytini visų pirma kitų tautosakos žanrų sandaros užsienio ir lietuvių mokslininkų tyrinėjimai. Objektivu būtų teigti, kad Lietuvoje nesusiformavo teorinė terpė, reikalinga kaip tik dainų struktūros tyrimams, o užsienio folkloristų idėjos mūsų tyrinėtojų nebuvo nuosekliau perimamos, pritaikomos ar iš principo diskutuojamos. Savarankišką, aiškiais metodologiniais principais paremtą kryptį lietuvių liaudies dainų sandaros tyrinėjimai įgijo vos prieš keletą metų. Kol kas vienintelį dainų struktūrinės analizės pavyzdį pateikė Rimantas Balsys⁴⁰, o iki tol lietuvių dainologijoje struktūros klausimas nesulaukė kiek nuoseklesnių studijų. R. Balsys

* Straipsnyje nediskutuojamas tautosakos teksto fragmentus įvardijančių sąvokų turinys. Šiai problematikai skirta nemažai užsienio tyrinėtojų studijų, tad vien jų taikymo metodologinės prielaidos galėtų būti atskiros apžvalgos objektu (plg. motyvo teorijos rusų literatūrologijoje ir folkloristikoje apžvalgą: *И. В. Силантьев. Теория мотива в отечественном литературоведении и фольклористике: очерк историографии. Новосибирск, 1999; arba lyrinio dainų formulės kategorijai skirtą darbą: Г. И. Мальцев. Традиционные формулы русской народной необрядовой лирики. Ленинград, 1989).*

aprašė teminiu ir lokalinio pagrindu išskirtos žvejų dainų grupės tekstų sandarą ir šiai problemai paskyrė vieną monografijos „Mažosios Lietuvos žvejų dainos: sandaros, turinio ir poetikos ypatumai“ skyrių. Išskyręs dainos teksto segmentą, jam pavadinti autorius pasirenka *kompozicinio fragmento* sąvoką, perimdamas ją iš rusų liaudies dainas struktūriškai aprašiusios folkloristės Jevgenijos Artemenko⁴¹. Tiesa, R. Balsio naudojamas dainų sandaros aprašymas nėra visiškai originalus – jis pritaiko Bronislavos Kerbelytės sukurtą pasakojamosios tautosakos kūriniių struktūros aprašymo metodą. Juo remiantis, tekstai segmentuojami pagal bendrus kriterijus: išskirti tekste kompozicinį fragmentą padeda būtini požymiai – pradinė situacija, herojaus akcija, rezultatas⁴². Metodologiškai apibrėžta analizė R. Balsiui leidžia konstatuoti, jog atskiri kompoziciniai fragmentai yra gana autonomiški, t. y. jų vieta ir skaičius dainos tipo variantuose nėra pastovūs, o tų pačių fragmentų pasitaiko ir kitų tipų dainose⁴³. Patys kompoziciniai fragmentai nėra stabilūs, jie kinta arba gali būti praleistos jų sudedamosios dalys, kurios irgi gali savarankiškai funkcionuoti kituose tekstuose⁴⁴. Nereti atvejai, kai kompozicinį fragmentą, paprastai reiškiantį kokį nors veiksmą, atstoja situacijų aprašymai, veiksmo, būsenos, objekto apibūdinimai⁴⁵. Galiausiai, kaip teigiama tyrinėjime, dainų kompoziciniai fragmentai yra nepastovūs, todėl jų ribos gali būti nustatomos tik konkrečiuose dainų tekstuose⁴⁶.

Pasigilinę į dainų fragmentiškumo mokslinę refleksiją pastebėtume, kad dauguma šių išvadų nėra visiškai naujos. Apie dainos tekstinių fragmentų kompozicinį savarankiškumą, vidinės struktūros nepastovumą, „klajojimą“ užsiminė ir ankstesnieji tyrinėtojai. Vis dėlto nė vienas iš jų dainos esminių bruožų nepristatė taip sistemiskai ir kompaktiškai. Taigi reikia pripažinti, kad pirmą kartą lietuvių dainologijoje į pabandyta „suvaldyti“ dainų segmentų įvairovę – aprašyti jų vidinę sandarą, galimus raiškos būdus konkrečiuose tekstuose. Tad šis tyrimo būdas, be abejonės, įneša gaivumo į dainų tyrimus ir turėtų paskatinti mokslines diskusijas dėl dainų sandaros tyrinėjimų perspektyvumo. Kita vertus, susipažinus su struktūrinės ir semantinės tekstų analizės galimybėmis pasakojamojoje tautosakoje, natūraliai kyla klausimas: ar įmanomas analogiškas dainos segmentų klasifikavimas, tipologizavimas ir tekstų semantikos aprašymas?

Daugumą minėtų tyrinėjimų, aktualinusių tekstų fragmentiškumo principą, galėtume laikyti dainų sandaros tyrinėjimų preliudija. Dainų sandaros problema lietuvių tautosakos mokslinį diskursą ėjo pamažu. Išvalgų, gal ir netiesiogiai išsakomų, dėl fragmentinės dainų sandaros ypatumų randame jau XIX a. raštuose. Ir nors juose pirmiausia pabrėžiamos tautosakos varijavimo, improvizacijos apraiškos, manytina, kad jau pirmieji lietuviškų dainų rinkėjai ir leidėjai buvo atkreipę dėmesį į dainų tekstų nepastovumą, turinio nenuoseklumą, jų komponavimo savitumus, kuriuos siejo su bendraisiais folkloro žodinio gyvavimo principais. XX a. dainų studijos įgyja svorio ir konkretumo, o dainuojamosios tautosakos tyrinėtojų požiūris į fragmentiškumą vis labiau ryškėja iš jų santykio su tekstu. Individualus santykis skatino pačiais įvairiausiais aspektais (prasmės, kilmės, raidos, lyginamuoju, statistiniu ir kt.) nagrinėti atskirus fragmentus, kalbėti apie jų funkcijas, autonomiškumą,

valentingumą, netgi sieti su dainų sisteminimo problematika. Teksto segmentiškumas dažniausiai aktualinamas nagrinėjant teksto, kaip organišką meninės visumos, ir jo prasmes kuriančių komponentų santykį, ieškant nuoseklumo, loginių ar emocijų jungčių tarp atskirų poetinių situacijų. Pripažinus liaudies dainų turinio ar siužeto nenuoseklumą, santykis su žodine kūryba įgauna vertinamąjį (estetinį arba grindžiamą mokslo argumentais) aspektą, susimąstoma apie šio reiškinių priežastis. Dainų segmentavimą dainologų darbuose pateisina labai įvairūs tyrimų tikslai ir uždaviniai, o dažniausiai tekstų komponentai išskiriami turinio ir formos stereotipijos pagrindu. Pastebima, kad daugumoje tyrinėjimų, imant nuo XX a. pirmosios pusės iki pat šių dienų, šis griežtai neapibrėžtas dainų analizės būdas yra labiau pagalbinė priemonė, leidžianti apibrėžti, sukonkretinti tyrimo objektą, padaryti jį tinkamesnį lyginamosioms, sinchroninėms, diachroninėms ar poetikos studijoms. Kita vertus, į akis krintanti sąvokų, vartojamų dainos fragmentams įvardyti, įvairovė ir jų vartosenos ypatumai byloja apie periferinį vaidmenį, kurį lietuvių folkloristikos teorijoje, priešingai nei konkrečiuose tyrinėjimuose, užima dainų sandaros klausimas.

¹ *Liudvikas Rėza*. Lietuvių liaudies dainos, t. 2. Vilnius, 1964, p. 362.

² *Jonas Juška*. Keli žodžiai apie Veluniškes dainas ir apie jų rašimą. – Lietuviškos dainos, užrašytos par Antaną Juškevičę, t. 2. Kazanė, 1880; naujas leid.: Lietuviškos dainos, užrašė Antanas Juška, t. 2. Vilnius, 1954, p. 13.

³ Ten pat, p. 12.

⁴ *Balys Sruoga*. Dainavos krašto liaudies dainos. – Tauta ir žodis, kn. 3. Kaunas, 1925, p. 513–562; *Balys Sruoga*. Dainų poetikos etiudai. Kaunas, 1927; *Balys Sruoga*. Lietuvių liaudies dainų rinktinė. Kaunas, 1949. Straipsnyje cituojama ir teikiama nuoroda remiantis naujausiu B. Sruogos tautosakinių studijų leidimu: *Balys Sruoga*. Raštai, t. 9: Tautosakos studijos, 1921–1947. Parengė A. Samulionis, D. Linčiuvienė, kn. 1. Vilnius, 2004.

⁵ Dr. *J. Balys*. Nuo žirgo kritęs bernelis: vienos liaudies dainos nagrinėjimas. – Tautosakos darbai, [t.] 1. Kaunas, 1935, p. 142–178; Dr. *Jonas Balys*. Lietuvių liaudies baladės: motyvų apžvalga ir palyginimai. Kaunas, 1938; Lietuvių dainos Amerikoje: Pasakojamosios dainos ir baladės. Surinko ir suredagavo J. Balys. Bostonas (Mass.), 1958; Lietuvių dainos Amerikoje: Lyrinės meilės, papročių, darbo, švenčių ir pramogų dainos. Surinko ir suredagavo J. Balys. Silver Spring (Md.), 1977.

⁶ *B. Sruoga*. Raštai, t. 9, p. 36.

⁷ Ten pat, p. 40.

⁸ Ten pat, p. 36.

⁹ Ten pat, p. 42.

¹⁰ Ten pat, p. 41.

¹¹ Dr. *J. Balys*. Nuo žirgo kritęs bernelis, p. 167.

¹² Ten pat, p. 167–168.

¹³ Ten pat, p. 169–170.

¹⁴ *E. Radzikauskas (Liudas Gira)*. Lietuviškos eilėdaros kūrimosi raida. Kaunas, 1934, p. 10.

¹⁵ Ten pat, p. 8.

¹⁶ *Zigmantas Kuzmickis*. Lietuvių literatūra: Vadovėlis aukštesniosioms m-klooms, d. 1: Tautosaka. Kaunas, 1931, p. 73.

¹⁷ *Motiejus Miškinis*. Lietuvių literatūra: Vadovėlis gimnazijų IV ir V kl. ir mokytojų seminarijoms. Kaunas, 1939, p. 19.

¹⁸ *Jadvyga Čiurlionytė*. Lietuvių liaudies dainos: Rinktinė. Vilnius, 1955, p. 8.

¹⁹ *Danutė Krištopaitė*. Lietuvių liaudies karinės-istorinės dainos. Vilnius, 1965, p. 80–81.

- ²⁰ *Pranė Jokimaitienė*. Kaip kuriama daina. – Pergalė, 1965, Nr. 3, p. 163.
- ²¹ Ten pat, p. 161.
- ²² *Bronė Kazlauskienė*. Vestuvinių lietuvių liaudies dainų klasifikacija. – Literatūra ir kalba, t. 11. Vilnius, 1971, p. 353–361.
- ²³ *Leonardas Sauka*. Lietuvių vestuvinės dainos (XIX a.–XX a. pradžia). – Literatūra ir kalba, t. 9. Vilnius, 1968, p. 245–249.
- ²⁴ Ten pat, p. 247.
- ²⁵ Ten pat, p. 245.
- ²⁶ *B. Sruoga*. Raštai, t. 9, p. 442–443.
- ²⁷ Ten pat, p. 483–669.
- ²⁸ *Vanda Barauskienė*. Sisteminis lietuvių liaudies dainų tekstų katalogas. – Literatūra ir kalba, t. 9. Vilnius, 1968, p. 389–407.
- ²⁹ *B. Kazlauskienė*. Min. veik., p. 360.
- ³⁰ Ten pat, p. 346–361.
- ³¹ Užsienio folkloristų dainų sisteminimo ir segmentavimo patirtis aptarta straipsnyje: *Г. И. Мальцев*. Проблема систематизации народной лирики в зарубежной фольклористике (обзор методов). – Русский фольклор, т. 17. Ленинград, 1977, p. 120–130.
- ³² *Броне Стунджене*. Образ дерева в литовских народных песнях: [Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук]. Вильнюс, 1990, p. 40–43; *Jurgita Ūsaitytė*. Žemės įvaizdis lietuvių folklore: [Daktaro disertacija]. Vilnius, 2003, p. 3 (rankraštis); *Vita Ivanauskaitė*. Folklorinės tradicijos kaita lietuvių karinėse-istorinėse dainose: [Daktaro disertacija]. Vilnius, 2005, p. 8 (rankraštis).
- ³³ Žr.: *B. Sruoga*. Raštai, t. 9, p. 266, 468, 551–552 ir kt.
- ³⁴ Ten pat, p. 284–285, 369, 488 ir kt.
- ³⁵ Plg.: *L. Sauka*. Min. veik.; *B. Stundžienė*. Laikas liaudies dainose. – Tautosakos darbai, [t.] IX (XVI). Vilnius, 1998, p. 152–161; *B. Stundžienė*. Vandens prasmės lietuvių dainose klausimu. – Tautosakos darbai, [t.] XI (XVIII). Vilnius, 1999, p. 86–103; *B. Stundžienė*. Dėl skaičiaus paskirties dainose. – Tautosakos darbai, [t.] XII (XIX). Vilnius, 2000, p. 111–129; *B. Stundžienė*. Medžių simbolika dainose. – Darbai ir dienos, [t.] 3 (12). Kaunas, 1996, p. 37–54.
- ³⁶ *J. Balys*. Nuo žirgo kritęs bernelis, p. 176–177. Motyvo, suprantamo siužeto reikšme, vartose-na išlaikoma ir kitame J. Balio dainų tyrinėjime (žr.: *J. Balys*. Lietuvių liaudies baladės: motyvų apžvalga ir palyginimai. Kaunas, 1938).
- ³⁷ Plg.: *D. Krištopaitė*. Min. veik., p. 36, 40, 44, 108 ir kt.
- ³⁸ *B. Kazlauskienė*. Min. veik., p. 353–359.
- ³⁹ Plg.: *Бронислава Кербелите*. Историческое развитие структур и семантики сказок (на материале литовских волшебных сказок). Вильнюс, 1991, p. 18.
- ⁴⁰ *Rimantas Balsys*. Mažosios Lietuvos žvejų dainos: sandaros, turinio ir poetikos ypatumai. Klaipėda, 2003, p. 27–50.
- ⁴¹ *Е. Б. Артеменко*. Принципы народно-песенного текстообразования. Воронеж, 1988.
- ⁴² *R. Balsys*. Min. veik., p. 35–36.
- ⁴³ Ten pat, p. 39.
- ⁴⁴ Ten pat, p. 40.
- ⁴⁵ Ten pat, p. 45.
- ⁴⁶ Ten pat, p. 50.

REFLECTIONS OF THE FRAGMENTARY CHARACTER OF FOLKSONGS IN THE LITHUANIAN FOLKLORE RESEARCH

JURGITA ŪSAITYTĖ

Summary

The article contains a survey of the Lithuanian folksong investigations, dealing with the fragmentary character of the song texts. The notion of fragmentary character in folksong research is applied to discuss incoherence of expression, and its saltatory nature. The problem of fragmentary character of folksongs, as well as that of their textual structure, has only gradually entered the Lithuanian scholarly discourse of folklore. Certain hints regarding peculiarities of the fragmentary structure of Lithuanian folksongs can be found in the 19th century writings already: here, attention was primarily paid to the folklore variations and improvisations, but also, the unstable nature of folksong texts, the incoherence of contents, certain singularity of their composition was pointed out. In the course of the 20th century, the studies of folksongs grew more particular, while the attitude of the folksong researchers towards the fragmentary character of the songs was increasingly revealed by their approach to the text. The special concerns of individual researchers encouraged analysis of the separate folksong fragments in terms of their meaning, origin, development, application of comparative and statistical methods, etc. Problems related to functioning, autonomy, valency, systematization of these fragments, as well as nature and causes of this phenomenon increasingly attracted scholarly attention. The textual segmentation used to be actualized in relation to the analysis of text, as an organic artistic whole, and the relationship between its meaning generating components. It was noted, that in majority of studies since the first half of the 20th century until nowadays, this strictly unspecified way of folksong analysis is mostly used as a subsidiary means in order to define and concretize the subject of the study, making it more “handy” for the comparative, synchronic, diachronic and poetical research. The segmentation of folksongs is justified by the great variety of tasks and goals posed by the researchers, while the textual components are most frequently discerned on the basis of stereotypical nature of content and form. Still, the blatant variety of concepts used to define the fragments of folksongs, and the incoherence of their usage apparently testify to the peripheral role played by the question of the folksong structure in the theory of Lithuanian folklore, contrary to the individual studies.

Gauta 2005-11-30